

ЛЮБЧИЧ АННА МИКОЛАЇВНА

кандидат юридичних наук, учений секретар НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6492-4179>

Scopus ID: 57208055373

УДК: 349.42:001.895

DOI: 10.37772/2518-1718-2020-1(29)-3

СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті досліджуються питання стимулювання інновацій в державному секторі на прикладі зарубіжного досвіду. Зазначено, що державний сектор традиційно вважається непривітливим для інновацій, особливо інновації ініційовані керівниками середньої ланки та персоналом. Виокремлено, що окрім приватного сектору, державний характеризується асиметричними стимулами, які карають невдалі нововведення набагато серйозніше, ніж вони винагороджують успішних, відсутністю венчурного капіталу для творчого вирішення проблем та несприятливим підбором інноваційних суб'єктів проти кар'єри державних служб. Зростаючий масив доказів на основі заявок на нагороди за інновації показує, що, незважаючи на негостинне середовище, передові державні службовці та керівники середньої ланки відповідають за багато нововведень. Крім того, деякі організації державного сектору постійно виробляють велику кількість нововведень. Запропоновано шляхи стимулювання можливостей організацій громадського сектору для інновацій.

Ключові слова: інновації, венчурний капітал, стимулювання, податки.

Постановка проблеми. Швидкий розвиток інформаційних технологій, що зумовив один із найсильніших періодів економічного зростання в історії США, породив зацікавленість науковців в інноваціях та їх процесах. В останні роки це питання досліджували такі науковці, як: Розабет Кантер і Том Петерс присвятивши цьому бестселер про інновації в бізнесі - «Hamel's Leading the Revolution» 2000р. [1].

Інтерес до інновацій у державному секторі суттєво зріс в світі за останні 15 років. Найвідоміша програма стимулювання інновацій в США є - «Інновації американського уряду в Фонді Форда». Програма, якою керує Гарвардський університет у школі Кеннеді Уряд (стимули Ford-KSG). У цьому документі використовуються дослідження, засновані на основі Ford-KSG.

Стан вивчення проблеми. Проблемам інноваційної діяльності присвячені дослідження низки відомих вітчизняних та іноземних учених-юристів та економістів: Атаманової Ю.С., Балуєва О.В., Беренса В., Бірмана Г., Вашук Н.Ф., Власової В., Войнаренка

М.П., Гончарова Ю.В., Гречан А.П., Давидюка О.М., Діденка Н.Г., Ємельянова В.М., Жорнокуя Ю.М., Задихайла Д.В., Зайцевої Л.О., Зафара А., Квасницької Р.С., Мавроєдія Е., Равські Т., Ременпріт К., проте деякі питання поставленої проблеми все ще потребують висвітлення.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз деяких видів стимулювання інноваційної діяльності, що впроваджені в зарубіжних країнах. Розкриття змісту деяких особливостей чинного законодавства України щодо стимулювання інновацій.

Викладення основного матеріалу. За останні 30 років сформувався глобальний консенсус щодо важливості інновацій як основного способу вирішення проблем економічного розвитку, охорони здоров'я, національної безпеки і захисту навколишнього середовища. Багато провідних країн світу роблять безпрецедентні інвестиції в просування інновацій за рахунок збільшення фінансування досліджень і розробок і постійної підтримки університетів і інноваційних малих і великих підприємств. Вони реалізують нові

програми і державно-приватні партнерства, щоб стимулювати комерціалізацію нових ідей на ринку.

У багатьох країнах уряд та бізнес працюють разом створюють установи, які заохочують інноваційну діяльність з боку приватного сектору, особливо в таких сферах, як інформаційні технології. Механізми захисту прав інтелектуальної власності, таких як патенти, авторські права та реєстрація веб-адресів створених для того, щоб інноваційні фірми та приватні особи могли дозволити отримувати прибуток від своєї інноваційної діяльності. Венчурний капітал забезпечує динамічний і легкий доступ до джерел фінансування для впровадження інноваційних ініціатив при компенсації через часткову власність, що дозволяє стартап-фірмам, їх інвесторам, їх співробітникам та, все частіше, їх постачальників, отримати велику фінансову винагороду від такої діяльності.

Головним чинником успіху держав та бізнесу у світі сьогодні є інновації.

Але не варто очікувати, що інноваційний сектор економіки зростатиме сам собою, як гриби після дощу. В Україні стимулів для розвитку інновацій конче не вистачає, хоча вигадувати нічого треба – вони вже успішно пройшли випробування в багатьох країнах світу, досить лише вивчити цей досвід та адаптувати під нашу специфіку.

Слід виділити вісім дієвих стимулів для інновацій, які використовуються великою кількістю країн, зокрема: стимули для корпорацій, що інвестують у R&D; стимули для створення R&D-центрів; технологічні зони; підтримка модернізації компаній; підтримка інноваційного експорту; державні гранти та пільгові кредити; підтримка інноваційних державних закупівель; патентні бокси [2].

1. Стимули для корпорацій, що інвестують у R&D.

Кожна прогресивна держава зацікавлена в тому, щоб її компанії розвивалися та багатіли, й створює сприятливі умови для інвестицій бізнесу в інновації. Для цього у держав є ціла низка можливих інструментів стимулювання R&D: вирахування інвестицій у R&D з бази оподаткування компаній, пільгові ставки податків та «податкові канікули», кредити та гранти, прискорена амортизація основних засобів, звільнення від зборів на інфраструктуру та від земельної ренти, страхування інноваційного експорту, державні закупівлі інновацій. У різних країнах перевага віддається або податковим стимулам, або прямим фінансовим відрахуванням, однак здебільшого ці інструменти зрівноважені. У більшості країн світу корпорації, які займаються R&D та випускають високотехнологічну продукцію, сплачують знижену ставку податку на прибуток. Крім того, загальноприйнятою світовою практикою стало вирахування R&D-витрат з бази оподаткування. Бельгія, Велика

Британія, Мальта, Польща, Словенія, Угорщина та Чехія та застосовують податкові пільги у формі додаткових вирахувань з оподаткованої бази, які навіть перевищують реалізовані витрати.

2. Стимули для створення R&D-центрів.

У країнах, що прагнуть залучити додаткові інвестиції до інноваційного сектору, популярні «податкові канікули» для R&D-центрів. У деяких країнах дія «канікул» поширюється на всю їх територію, як-от у Китаї, Ізраїлі та Мексиці, а в інших – на окремі регіони, як у Канаді та Індії, або навіть на окремі проекти. Додатково, R&D-центрам зазвичай надається право безоплатного користування землею, придбання землі за пільговою ціною (Чехія), звільнення від сплати податку на нерухомість (Білорусь) та знижена ставка податку на репатріацію прибутків (Білорусь – 5%, Ізраїль – 15%).

3. Технологічні зони.

Вагому роль в інноваційній діяльності відіграють технологічні зони розвитку у формі технопарків чи бізнес-інкубаторів. У впровадженні цих інструментів лідирує Західна Європа. Підприємства, що займаються R&D у технологічних зонах, зазвичай звільнені від податку на землю, збору на інфраструктуру та від обов'язкового продажу коштів в іноземній валюті, які були отримані від реалізації продукції. Держави активно стимулюють розвиток таких зон капітальними інвестиціями. У Великій Британії, наприклад, частка державних витрат на будівництво, створення і розвиток інфраструктури технологічних зон становить близько 60%, у Німеччині, Франції та Нідерландах – приблизно 75%, а в Бельгії – майже 100%. Яскравим прикладом стимулювання R&D у межах технологічних зон є Туреччина. На сьогодні в Туреччині функціонують 56 технологічних зон розвитку, ще 13 розпочнуть роботу найближчим часом.

4. Підтримка модернізації компаній.

Щоб стимулювати компанії модернізувати виробництво, такі держави, як Бельгія, Данія, Люксембург, Нідерланди, Португалія та Фінляндія активно використовують прискорену амортизацію. У Канаді пришвидшена амортизація складає 100% вартості активу за рік — ця опція стає доступною для основних фондів, які використовуються більш ніж на 90% в R&D. У Південній Африці така преференція поширюється тільки на виробниче обладнання у галузі машинобудування, що використовуються для R&D. Ще один потужний стимул – державна підтримка інноваційних робочих місць. Наприклад, у Чехії надається фінансова підтримка у розмірі 9 000 доларів на одне нове робоче місце в R&D-проектах. В Індії практикується 30% вирахування з бази оподаткування оплати праці R&D-працівників протягом перших трьох років їх роботи. У Нідерландах оподаткування заробітної плати та відрахування на соціальне стра-

хування для працівників, які проводять кваліфіковані дослідження, зменшуються на 35% (50% для стартапів) за перші €250 тис. витрат. Також деякі країни надають компаніям пільги на оподаткування дивідендів від залучених інвестицій.

5. Державні гранти та пільгові кредити.

В Ірландії держава надає кредити із 25-відсотковим відшкодуванням витрат на R&D та спорудження і реконструкцію будівель, що використовуватимуться в процесі інноваційної діяльності. В Канаді пільгові кредити надаються перш за все малим та середнім підприємствам або тим, що розташовані в пріоритетних зонах.

6. Підтримка інноваційного експорту.

У 2016 році експортно-кредитні агентства (ЕКА) різних країн профінансували понад \$400 млрд міжнародних експортних та комерційних операцій. Діяльність ЕКА має значний сенс, адже експорт високотехнологічної продукції пов'язан з серйозними комерційними та некомерційними (особливо політичними) ризиками. Тому страхування, що покриває експортні неплатежі, позитивно впливає на обсяги інвестицій. Індія, наприклад, завдяки стимулюванню інноваційного експорту за останні роки зробила значний стрибок у галузі ІТ. Сьогодні тут працює понад 3,5 мільйона ІТ-професіоналів, які згенерували прибутку на \$160 млрд протягом 2016 року порівняно з \$146,5 млрд у 2015 році, а це щорічне зростання на 9,2%.

7. Підтримка інноваційних державних закупівель.

Державні закупівлі є потужним інструментом стимулювання галузей. Так, у більшості розвинених країн через державні закупівлі розподіляється близько 15% ВВП, що складає майже 30% витрат бюджетів цих країн. У підтримці державних закупівель інновацій успішним є досвід Європейського Союзу, де державні органи стають замовниками інноваційних товарів або поділяють ризики та вигоди від комерціалізації R&D. В ЄС на 2018-2019 роки заплановано €124 млн фінансування для інноваційних закупівель у рамках програми «Горизонт 2020».

8. Патентні бокси.

Наявність такої переваги, як Патентний бокс - це спеціальний податковий режим для інтелектуальної власності. Така преференція передбачає сприятливу податкову ставку на дохід від інтелектуальної власності, або дозвіл на вирахування цього доходу з бази оподаткування. Польща, Чехія, Словаччина, Туреччина, Румунія, Білорусь, РФ - намагаються забезпечувати сприятливі умови для інноваційної діяльності, адже на території цих країн діє більшість із вищенаведених інструментів розвитку. Україна ж поки запровадила лише звільнення від ПДВ операцій з постачання програмної продукції. Тож нашій країні

потрібно якомога скоріше брати на озброєння перевірені стимули для R&D та інноваційних компаній.

Що стосується законодавчого аспекту стимулювання інноваційної діяльності в Україні, слід зазначити наступне.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України приймає участь в розробці секторальних та крос-секторальних експортних стратегій. Відповідна ініціатива передбачена в «Експортній стратегії України (“дорожньої карти” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки», затвердженій Кабінетом Міністрів України № 1017-р від 27.12.2017 [3].

Документ визначає стратегічні цілі розвитку торгівлі України на наступні чотири роки. Основною метою Експортної стратегії є перехід до експорту наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та успіху України на світових ринках. Також в рамках документу було затверджено перелік «ринків у фокусі» для українського експорту, серед яких ринки ЄС та топ-20 ринків інших країн, зокрема, Китай, США, Туреччина, Індія та ін.

Документ передбачає створення умов для розвитку експорту всіх секторів економіки. Основною метою є перехід України до експорту наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та успіху на світових ринках.

У жовтні 2018 року МОН представило для громадського обговорення проект Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року. Головною метою Стратегії інноваційного розвитку є розбудова інноваційної екосистеми України, яка повинна забезпечити швидке та якісне перетворення креативних ідей в інноваційні продукти і послуги, а також підвищити рівень інноваційності національної економіки. Серед очікуваних результатів проект передбачає збільшення надходжень від продажу та використання об'єктів інтелектуальної власності, наукомісткої продукції (результатів досліджень та розробок, програмного забезпечення, ноу-хау, інших інтелектуальних послуг); збільшення обсягів позабюджетного фінансування науково-дослідних робіт за рахунок коштів вітчизняних та іноземних інвесторів; зростання частки інвестицій у нематеріальні активи від усього обсягу капітальних інвестицій; збільшення наукоємності ВВП; зростання кількості щорічно зареєстрованих патентів (насамперед – закордонних) на винаходи та корисні моделі. На сьогоднішній вказана Стратегія схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 526-р від 10.07.2019 [4].

Окремо, слід приділити увагу проекту Крос-секторальній експортній Стратегії 2019–2023 рр. [5]. Зокрема в ній закладено такі види стимулювання інноваційної діяльності: створення податкових, митних та візових стимулів для дослідної, інноваційної

та R&D діяльності іноземних компаній та інвесторів в Україні. Необхідні кроки: а) запровадження ряду фіскальних стимулів (наприклад, податкові преференції або нульові ставки мита при ввезенні науково-дослідного обладнання) для R&D, інтернаціоналізація бізнесу та комерціалізація наукових досліджень; б) запровадження сприятливої міграційної політики у контексті розвитку інновацій для покращення доступу України до глобального ринку обдарованих кадрів; в) запровадження нульової ставки мита на окремі статті імпорту науково-дослідного обладнання для R&D у сфері розвитку інноваційних продуктів компаніями, університетами та дослідними установами.

Наша держава робить певні кроки для стимулювання інновацій. Проте засоби, що закріплені в українському законодавстві, мають надто вузьке коло впливу на реальні відносини. Податкові та інші пільги, які були впроваджені наприкінці минулого століття, були скасовані. Державні гарантії інноваційної діяльності мають декларативний характер. Національна інноваційна система України потребує комплексного застосування усіх можливих засобів стимулювання.

Доречно погодитися з думкою науковця, що до основних засобів стимулювання слід віднести застосування державних гарантій, податкових, митних та амортизаційних пільг, засобів державної підтримки, а також заходів відповідальності за порушення у сфері інноваційної діяльності передбачено створенням спеціального правового режиму інноваційної діяльності. Слід зауважити, що таке розмежування

не є суворим, має умовний характер та запропоноване для систематизації можливих засобів впливу на інноваційні відносини.

Упровадження такого спеціального режиму дозволить інноваційній системі України перейти на новий рівень, реалізуючи проекти в пріоритетних для держави напрямках економіки [6].

Висновки. Важливим напрямом розвитку системи фінансування ІД в Україні має стати венчурне фінансування, яке ефективно використовується рядом розвинених країн світу. Запорукою розвитку ринку венчурних інвестицій є активна позиція держави щодо його підтримки. Зокрема, як у США, так і в країнах Європи, де венчурне інвестування досить поширене, приділяється значна увага його розвитку за рахунок активного надання відповідних преференцій (пільг в оподаткуванні, розподілу з інвесторами фінансових ризиків інноваційних проектів тощо) та забезпечення його істотної правової та інформаційної підтримки. В Україні, зважаючи на те, що венчурне інвестування перебуває на початковому етапі розвитку, доцільно, на наш погляд, розробити комплексну Державну програму щодо розвитку венчурного інвестування в Україні, на чому неодноразово наголошувалось науковцями та практиками [7]. Ця програма повинна містити заходи як стосовно розвитку інформаційної підтримки інноваційного бізнесу, удосконалення нормативно-правової бази діяльності венчурних фондів, і, що не менш важливо, – комплекс стимулюючих заходів податкового характеру, так і безпосередньо участі держави у фінансуванні венчурних інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Borins S. What border? Public management innovation in the United States and Canada. *Journal of Policy Analysis and Wamagement*. 2000. Vol. 19. No. 1. P.46-74.
2. Вісім державних стимулів для розвитку інновацій. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-vosem-gosudarstvennyh-stimulov-dlya-razvitiya-innovacij>.
3. Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1017-р. Офіційний вісник України. 2018. №11. Ст. 398. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-p>.
4. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-sferi-innovacijnoyi-diyalnosti-na-period-do-2030-roku>.
5. Вакім В. Е. Стимулювання інноваційної діяльності: порівняльно-правовий аспект. Економічна теорія та право. 2017. № 2 (29). С. 134-145. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/08/134-145.pdf>.
6. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; Київ : НАН України, 2015. 336 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-2020+.pdf>.

REFERENCES

1. Borins, S. (2000). What border? Public management innovation in the United States and Canada. *Journal of Policy Analysis and Wamagement*, Vol. 19, No. 1, 46-74 [in English].

2. Visim derzhavnykh stymuliv dlia rozvytku innovatsii. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-vosem-gosudarstvennykh-stimulov-dlya-razvitiya-innovacij> [in Ukrainian].
3. Pro skhvalennia Eksportnoi stratehii Ukrainy («dorozhnoi karty» stratehichnoho rozvytku torhivli) na 2017–2021 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.12.2017, № 1017-r. (2018). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy - Official Bulletin of Ukraine*, 11, art. 398. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-r> [in Ukrainian].
4. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.07.2019 r. № 526-r. (2019). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvytku-sferi-innovacijnoyi-diyalnosti-na-period-do-2030-roku>. [in Ukrainian].
5. Vakim V. E. (2017). Stymuliuvannia innovatsiinoi diialnosti: porivnialno-pravovy aspekt. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic theory and law*, 2 (29), 134–145. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/08/134-145.pdf> [in Ukrainian].
6. Innovatsiina Ukraina 2020 : natsionalna dopovid / V. M. Heitsia (Ed.) et al. (2015). Kyiv: NAN Ukrainy. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-2020++.pdf> [in Ukrainian].

ЛЮБЧИЧ АННА

кандидат юридических наук, ученый секретарь Института, научный сотрудник, Национально-исследовательский институт правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины

СТИМУЛИРОВАНИЕ ИННОВАЦИЙ В ГОСУДАРСТВЕННОМ СЕКТОРЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

В статье исследуются вопросы стимулирования инноваций в государственном секторе на примере зарубежного опыта. Указано, что государственный сектор традиционно считается неприветливым для инноваций, особенно инновации инициированы руководителями среднего звена и персоналом. Обозначено, что кроме частного сектора, государственный характеризуется асимметричными стимулами, которые наказывают неудачные нововведения гораздо серьезнее, чем они вознаграждают успешных, отсутствием венчурного капитала для творческого решения проблем и неблагоприятным подбором инновационных субъектов против карьеры государственных служб. Растущий массив доказательств на основе заявок на награды за инновации показывает, что, несмотря на негостеприимную среду, передовые государственные служащие и руководители среднего звена отвечают за много новшеств. Кроме того, некоторые организации государственного сектора постоянно производят большое количество нововведений. Предложены пути стимулирования возможностей организаций общественного сектора для инноваций.

Ключевые слова: инновации, венчурный капитал, стимулирование, налоги.

LIUBCHYCH ANNA

PhD, Scientific Secretary of Institute, scientific associate, Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine

STIMULATION OF INNOVATION IN THE PUBLIC SECTOR: FOREIGN EXPERIENCE

Problem setting. One of the most important problems and obstacles to the innovative development there is an uncoordinated work of the government to identify and approve at the legislative level the main means of stimulating innovation.

Target of research is to analyze some types of stimulation of innovation activities implemented in foreign countries. Disclosure of some features of the current legislation on stimulating innovation.

Analysis of resent researches and publications. Problems of innovative activity are devoted to research of a number of well-known domestic and foreign scientists-lawyers and economists: Atamanova Yu.E., Balueva O.V., Berensa V., Burman G., Davydyuk O.M., Didenko N.G., Emelianova V.M., Goncharova Yu.V., Grechan A.P., Kvasnitskaya R.S., Mavroediya E., Ravski T., Remenprit K., Vashchuk N.F., Vlasova V., Voynarenko M.P., Zadikhayla D.V., Zafara A., Zaytseva L.O., Zhornokia Yu.M., however some questions of the problem still need clarification.

Article's main body. Over the past 30 years, a global consensus has emerged on the importance of innovation as the primary means of addressing economic development, health, national security and environmental issues. Many of the world's leading countries are making unprecedented investments in promoting innovation through increased R&D funding and ongoing support from universities and innovative small and large enterprises. They implement new programs and public-private partnerships to stimulate the commercialization of new ideas in the market.

There are eight effective incentives for innovation that are used by many countries, including: incentives for corporations investing in R&D; incentives to create R&D centers; technological zones; support for company modernization; support for innovative exports; government grants and preferential loans; support for innovative public procurement; patent boxes.

Regarding the legislative aspect of promoting innovation in Ukraine, the following should be noted.

The Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine participates in the development of sectoral and cross-sectoral export strategies. The corresponding initiative is foreseen in the Export Strategy of Ukraine ("Road Map" of Strategic Trade Development) for 2017-2021, approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1017-r of 27.12.2017.

Our state is taking some steps to stimulate innovation. However, the means enshrined in Ukrainian law have a very narrow range of influence on real relations. Tax and other benefits introduced at the end of the last century have been abolished. State guarantees for innovation are declarative in nature. The National Innovation System of Ukraine requires comprehensive use of all possible incentives.

Conclusions and prospects for the development. Venture financing, which is effectively used by a number of developed countries in the world, should become an important area of development of the ID financing system in Ukraine. The key to the development of the venture capital market is the active position of the state on its support.

In Ukraine, considering that venture capital investment is at an early stage of development, it is advisable, in our view, to develop a comprehensive State program for the development of venture investment in Ukraine, which has been repeatedly emphasized by scientists and practitioners. This program should include measures both for the development of information support for innovative businesses, for improving the regulatory framework of venture capital activities, and, last but not least, for a complex of tax incentives, as well as for the state's direct involvement in financing venture investments.

Keywords: innovation, venture capital, incentives, taxes.